

Resum executiu

ESTRATÈGIA NACIONAL D'OBERTALITAT PENITENCIÀRIA (2024-2025)

15 mesures de reducció de l'internament
per reforçar la cohesió social i disminuir
la reincidència a Catalunya

Generalitat
de Catalunya

Avís legal

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de [Reconeixement 4.0 Internacional \(CC BY 4.0\) de Creative Commons](#). Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar obra derivada, sense cap restricció, sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia, Drets i Memòria).

© Generalitat de Catalunya

Departament de Justícia, Drets i Memòria

justicia.gencat.cat

Gener de 2024

El document està disponible en [aquest enllaç](#).

Índex

Presentació	5
Preàmbul. El declivi d'un error històric: cap a una política pública avançada en la prevenció del delictes	6
Introducció. Aprofundint en el servei públic català de reinserció	9
Primer bloc. Intervenció comunitària per contenir internaments innecessaris	11
Mesura 1. Impuls del medi obert i derivació a la comunitat	11
Mesura 2. Impuls de la derivació als equips de justícia restaurativa en fase prèvia a l'execució de la pena	12
Mesura 3. Impuls a l'obtenció de documentació de les persones internes estrangeres (en situació de presó preventiva o en règim de compliment)	12
Segon bloc. Reforç del principi d'ultima ratio en l'ingrés penitenciari	14
Mesura 4. Pla pilot per assessorar les instàncies judicials davant la presa de decisions respecte a les suspensions ordinàries i extraordinàries de la pena de presó	14
Mesura 5. Pla pilot per minorar l'adopció de mesures cautelars restrictives de llibertat (presó preventiva) a través d'alternatives de caràcter tecnològic com les polseres electròniques, conegudes com a <i>front door</i>	15
Mesura 6. Millora del sistema de compareixences penals <i>apud acta</i> . Nou mòdul de l'e-justícia.cat per a la gestió i control	15
Mesura 7. Modificació del procediment i dels requisits objectius del Protocol per a l'ingrés i classificació en centres penitenciaris oberts (CIMO)	16
Tercer bloc. Reforç dels espais de reinserció dins dels centres penitenciaris	17
Mesura 8. Impuls de la justícia restaurativa realitzada durant l'execució de la pena privativa de llibertat	17
Mesura 9. Reduir casos d'interns multireincidentes per delictes vinculats a la seguretat viària	17
Mesura 10. Execució de les mesures penals alternatives (MPA) dins dels centres penitenciaris per tal de reduir temps d'internament i facilitar la reinserció	18
Mesura 11. Clarificació de la situació en què restaran les persones internes afectades per l'efecte suspensiu dels recursos interposats pel Ministeri Fiscal contra la progressió a tercer grau de classificació penitenciària	18
Mesura 12. Els interns preventius que estiguin seguint un tractament de deshabitació dins del centre penitenciari podran continuar el tractament fora amb la deguda acreditació	19
Mesura 13. Projecte "Viu en digital!"	19
Mesura 14. Intensificar les atribucions de la Taula de Participació Social com a agent de resocialització de les persones internes	20

Mesura 15. Eina de cribratge per detectar situacions de tràfic d'éssers humans per a la criminalitat forçada	20
Calendari i responsabilitat d'implementació	22
Annex. Participants en l'elaboració de l'Estratègia nacional d'obertalitat penitenciària	25

PRESENTACIÓ

Fa quaranta anys, Catalunya va assumir les competències en execució penal i va ser l'únic territori de l'Estat a fer-ho. Al llarg d'aquestes dècades, el país ha anat bastint un model propi basat en la centralitat de la reinserció i la rehabilitació de les persones penades, amb ple respecte pels drets humans i per la dignitat de les persones. El fet que aquesta política pública recaigués en la conselleria de justícia fou des d'un inici una declaració d'intencions. A més, la coproducció d'una part de les intervencions amb el teixit social i amb l'acadèmia també ha donat un valor afegit a l'acció pública. Avui, en ple segle XXI, i amb una societat amb enormes reptes i oportunitats, ens cal donar un nou impuls al model català d'execució penal perquè serveixi més i millor als objectius estratègics de cohesió social i seguretat ciutadana.

En aquest marc presentem l'Estratègia d'obertalitat penitenciària, que pretén, amb l'acció cooperada de diversos actors, limitar la institucionalització i potenciar altres vies en l'execució penal. Un exercici de política comparada i l'evidència empírica alimenten aquesta aposta en consonància amb el que ja s'està fent de manera ambiciosa als països europeus més avançats i en alguns dels estats més dinàmics dels EUA. Hem de fer un salt qualitatiu en l'aposta per fer més intensiu i individualitzat el tractament de les persones penades, i en el fet que la intervenció en la comunitat sigui la manera més habitual de complir la pena. Per raons normatives, d'eficàcia i d'eficiència, hem de reforçar el principi que la presó ha de ser l'última raó del sistema.

L'ambició i la dimensió de les quinze mesures que presentem van molt més enllà d'una estratègia sectorial. El bon funcionament de l'estat del benestar ha de reduir al màxim les persones que acaben institucionalitzades. I a la vegada, el sistema d'execució penal, juntament amb altres intervencions públiques i comunitàries, ha de ser una veritable maquinària de generació de segones oportunitats. És per això que les mesures contemplades parteixen d'un intens treball de diferents unitats de la conselleria que dialoguen també amb altres departaments del govern. A tots, ells i elles, els vull agrair la seva implicació, juntament amb les persones que han col·laborat de manera desinteressada en l'elaboració de l'Estratègia: professionals de la magistratura, de la fiscalia, de l'advocacia, membres de l'acadèmia, experts i expertes i entitats socials i de drets humans.

Gemma Ubasart i González
Consellera de Justícia, Drets i Memòria

Barcelona, 19 de gener de 2024

PREÀMBUL.

EL DECLIVI D'UN ERROR HISTÒRIC: CAP A UNA POLÍTICA PÚBLICA AVANÇADA EN LA PREVENCIÓ DEL DELICTE

El declivi d'un error històric. Durant dècades el populisme punitiu ha estat la forma hegemònica de donar resposta a la delinqüència per part de les institucions de molts països del nord global. Aquest model de política criminal, centrat exclusivament en l'enduriment de les penes sense prova empírica de la seva utilitat preventiva, ha deixat de banda altres polítiques públiques més complexes construïdes a partir de l'evidència científica i que conjuren la participació de diversos actors institucionals i socials. En la seva simplicitat, el populisme punitiu transforma una àmplia pluralitat de problemes socials (per exemple, qüestions de salut mental i toxicomania) en matèria d'ordre públic i, en darrer terme, de criminalitat. No pot sorprendre a ningú que el reduccionisme d'aquesta proposta conduís a una solució tan inútil com lesiva dels drets fonamentals: l'empresonament massiu de persones.

Tanmateix cal reconèixer que els proponents del populisme punitiu van topar amb condicions especialment idònies per impulsar el seu programa politicocriminal. La delinqüència va patir un creixement molt notable en els països del nord global durant la segona meitat del segle xx i va arribar a màxims inèdits entre la dècada dels noranta i el canvi de segle. En aquest context, les forces polítiques defensores del populisme punitiu van explotar preocupacions legítimes de la ciutadania davant d'un problema com la delinqüència i els alts nivells de dany social i erosió de la qualitat de vida que comportava.

Durant un temps, el populisme punitiu va esdevenir un important actiu electoral. Els partits que van acollir aquesta agenda politicocriminal comptaven amb la certesa de poder proposar mesures de molt baix risc polític que els reportaven importants rendiments electorals. Amb tot, poc importava que l'evidència empírica mostrés que l'enduriment de les penes tenia una utilitat preventiva gairebé nul·la si amb això es garantia un consens electoral.

Vist amb perspectiva, el populisme punitiu fou un error històric i una oportunitat perduda. L'errònia convicció que la millor manera de reduir la delinqüència passa per reformar el Codi Penal ha desincentivat l'anàlisi, el disseny, la implantació i l'avaluació de polítiques preventives molt més complexes i efectives, que requereixen un nivell d'imaginació política, energia i consens que en aquell moment no semblava interessar a ningú.

Afortunadament, aquest tipus de política criminal ha quedat enrere. Diverses raons expliquen aquest declivi. La primera és que les condicions en matèria de criminalitat –especialment la d'etiologia violenta– són molt diferents de les que es vivien a Catalunya a finals del segle passat i, correlativament, les preocupacions de la col·lectivitat estan avui menys centrades en la delinqüència del que era habitual les darreres tres dècades del segle passat. Per aquesta raó, les mesures simplistes d'enduriment del Codi Penal han deixat de tenir l'atractiu electoral del qual van gaudir en el passat.

És cert que alguns actors conservadors han intentat recuperar un programa punitiu, particularment durant el darrer bienni, presentant propostes amorfes i imprecises amb l'anhel de tornar a l'edat d'or del punitivisme com a actiu electoral. Tanmateix, les tendències més innovadores en el camp conservador apunten cap a una altra direcció. Manifestament desconnectades dels objectius de reducció de la delinqüència, les agendes ultraconservadores

actuals mostren un intent d'utilitzar la política criminal per vehicular altres tipus de propostes de tendència xenòfoba, patriarcal o, fins i tot, de criminalització política.

El populisme punitiu també va entrar en crisi perquè fou abandonat allà mateix on va ser concebut durant la segona meitat del segle XX. Països avançats en matèria de polítiques públiques i socials com Alemanya, Escòcia, Irlanda, els Països Baixos i, per descomptat, Finlàndia, Noruega i Suècia van enfilarse a temps el camí invers en les polítiques de prevenció del delictes. De fet, bona part d'aquests estats han convertit la reducció de les taxes d'empresonament en una política pública durant aquesta darrera etapa. Sorprèn més, en canvi, que el populisme punitiu hagi estat qüestionat i tendencialment superat als Estats Units, on es va posar en pràctica fins a les darreres conseqüències. Els estats més progressistes com Califòrnia, Massachusetts, Nova Jersey, Nova York i, en general, al conjunt de Nova Anglaterra van aconseguir impulsar una nova agenda politicocriminal que s'ha anat consolidant durant els tres darrers lustres i on els experts posen el seu coneixement al servei de la prevenció del delictes mitjançant un model de cooperació virtuosa entre responsables polítics, agències del sistema penal i actors de la comunitat.

En aquest marc, el refús sense matisos del model d'empresonament massiu ha fet que la població penitenciària hagi decregut en més de mig milió de persones des de començament de la passada dècada. Aquest conjunt de transformacions ha propiciat que l'empresonament massiu hagi desaparegut del catàleg de polítiques públiques dels països democràtics avançats. A diferència del que succeï en l'etapa àlgida del populisme punitiu, aquest tipus de propostes avui apareixen identificades amb el gir autoritari que es viu en diverses latituds.

El darrer motiu pel qual les condicions de possibilitat del populisme punitiu estan en profunda crisi és que els coneixements sobre què funciona i què no en matèria de prevenció del delictes s'han desenvolupat exponencialment durant les darreres dues o tres dècades. Durant els anys noranta i començaments de segle XXI l'agenda populista va poder marginar amb certa facilitat els coneixements que en molts indrets (entre ells, en el context estatal) no estaven encara consolidats, tenien un recolzament empíric limitat, estaven mancats d'articulació internacional i no tenien impacte sobre l'opinió pública. Tot això ha canviat de forma radical en un termini relativament breu. Avui disposem de desenvolupament pràctic i coneixements empírics suficients a nivell internacional però també local per conèixer què es pot fer en termes de prevenció del delictes. Avui sabem com el sistema penal (i de forma més precisa el sistema d'execució penal) pot contribuir de manera eficient a la reducció de la taxa de criminalitat.

Cap a una política pública avançada en matèria de prevenció del delictes. L'atenció cap als coneixements experts i l'evidència empírica i la sensibilitat cap a les innovacions implementades a nivell europeu i internacional han estat característiques pròpies de les polítiques públiques en el cas català. També ho han estat en matèria politicocriminal, amb importants reformes policials i penitenciàries que es van posar en marxa en un moment on altres indrets experimentaven un auge del populisme penal. De fet, la política catalana ha demostrat que no comptar amb capacitat legislativa per reformar el Codi Penal no sempre és un desavantatge. En aquesta línia, estem en un moment idoni per posar en marxa una nova agenda efectiva, avançada i humanista en matèria de prevenció del delictes.

L'Estratègia nacional d'obertalitat penitenciària conté les bases per enfilarse aquesta agenda. En primer lloc, com ja ha succeït a d'altres països europeus i als Estats Units, l'Estratègia assumeix de forma raonable que la reducció de la taxa d'empresonament és un objectiu virtuós de política pública. Si bé no té sentit plantejar una alternativa a l'empresonament pels delictes greus,

l'amplíssima majoria de la població penitenciària de Catalunya està empresonada preventivament o per delictes lleus o menys greus. Per a aquest conjunt d'infractors, que són el gruix de la població penitenciària, és una necessitat imperiosa buscar respostes penals més efectives i útils. La inveterada centralitat de la presó en la política criminal no pot seguir privant dels recursos financers, humans i polítics que es requereixen per poder implementar mesures de més virtualitat preventiva.

En segon lloc, l'Estratègia entén encertadament que els reptes en matèria de lluita contra el delicte necessiten operar amb esquemes complexos en termes de governança, articulant agències institucionals i, concretament, les del sistema d'execució penal, amb actors de la societat civil i la comunitat, seguint models que estan força avançats en altres àmbits com les pràctiques policials i el govern de la seguretat. Aquest tipus de col·laboració multiagència i publicocomunitària aproxima els reptes del sistema penal a la col·lectivitat, reforça la densitat democràtica de la política criminal i maximitza les potencialitats que cada actor pot aportar en l'esquema creixentment central de la governança en la prevenció del delicte. En aquest sentit, l'Estratègia i les seves propostes són un model de diàleg, de col·laboració i d'articulació entre diferents actors institucionals i no institucionals.

En tercer lloc, l'Estratègia traspua amb claredat l'empremta de tot allò que el coneixement expert i les bones pràctiques han permès aprendre en matèria de resposta al delicte en el passat recent. Elements bàsics d'una política criminal avançada com la justícia restaurativa, les innovacions en penes comunitàries –en particular, la *probation*– i les noves manera de pensar i arribar a objectius de resocialització eren pràcticament desconeguts tres dècades enrere. Per sort, mentre el punitivisme estava a l'alça i la política criminal quedava subordinada a interessos electorals, actors acadèmics, sovint en col·laboració amb actors del sistema penal mateix, es van escarrassar per desenvolupar coneixements empírics en matèria preventiva, donant forma a mesures que avui ja estan consolidades en altres parts del món. La nova resocialització, la penalitat no privativa de llibertat i les solucions de justícia restaurativa són ingredients bàsics d'aquest programa i totes elles, amb diferents intensitats, estan presents en l'Estratègia.

Contra el que afirmen determinats discursos homogeneïtzadors, la diversitat acostuma a ser positiva. En l'àmbit politicocriminal, l'existència d'una pluralitat de sistemes d'execució penal en un mateix Estat ha mostrat resultats prometedors en diversos casos, com són el d'Escòcia-Anglaterra i Gal·les o –potser en menor mesura– el de Quebec-Ontario. Aquest tipus d'esquema institucional fomenta models de competència virtuosa amb efectes beneficiosos en termes de desenvolupament de polítiques públiques. L'Estratègia és un pas ferm cap a aquesta direcció i permet pronosticar resultats positius en termes de governança del sistema penal, de prevenció del delicte i, en darrer terme, de drets i humans i qualitat democràtica.

José Ángel Brandariz

Catedràtic de Dret Penal i Criminologia, Universitat d'A Coruña
Adjunct Professor, Carleton University, Canadà

Gener de 2024

INTRODUCCIÓ.

APROFUNDINT EN EL SERVEI PÚBLIC CATALÀ DE REINSERCIÓ

Durant els darrers quaranta anys Catalunya ha estat l'única administració autonòmica amb competència exclusiva en matèria d'execució penal, i ha desenvolupat un model propi basat en la reinserció i la rehabilitació de les persones privades de llibertat. Aquesta mirada humanista ha tingut una continuïtat històrica que ha permès falcar el model i convertir-lo en un referent en relació amb els països del seu entorn. A Catalunya, vuit de cada deu persones que ingressen en un centre penitenciari no tornen a reincidir un cop recuperen la plena llibertat. Aquestes xifres no només són positives des d'una perspectiva comparada, també ho són per al conjunt de la societat, que millora en qualitat de vida i nivells de seguretat.

En efecte, una reinserció eficaç de les persones penades garanteix que no reincideixin després de finalitzar la condemna i eviten futures víctimes. Igualment, obre per als victimaris un horitzó de futur i de vida en societat, oferint-los noves oportunitats i la plena integració en una societat civil més cohesionada i segura.

L'experiència empírica acumulada durant les darreres dècades i la ferma voluntat d'aprofundir en les possibilitats del model d'execució penal català exigeixen un esforç constant d'actualització per fer-lo més eficient en els seus objectius de foment de la cohesió social i de reducció de la reincidència. L'evidència científica i l'existència d'experiències comparades ens donen pistes sobre la direcció que ha de prendre la política penitenciària en aquest sentit. Sense anar més lluny, la recent publicació de l'estudi elaborat pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada (CEJFE), en línia amb el consens acadèmic i criminològic actual, acredita que la reincidència penitenciària es redueix dotze punts quan el trànsit a la vida en llibertat es produeix des del tercer grau o des de la llibertat condicional –controlant estadísticament la resta de variables.

L'ingrés en un centre penitenciari interposa una barrera evident entre l'intern i el seu entorn social, laboral i familiar. Les penes llargues de privació de llibertat i el seu compliment en règim tancat, a més, repercuteixen de forma evident i seriosa sobre la salut física i mental de l'intern, la qual cosa entra en contradicció amb el mandat constitucional de reinserció i rehabilitació sobre el qual es construeix el sistema d'execució penal. La reinserció, per tant, no és incompatible amb el sentit retributiu de la pena ni amb la reparació a les víctimes i es treballa molt millor des d'una intervenció social i comunitària que prioritza una progressió ràpida cap al medi obert.

Aquest plantejament compta amb l'aval de les xifres: mentre que un 26 % dels presos que acaben la seva condemna classificats en règim ordinari tornaran a delinquir, només un 10 % de les persones que la finalitzen classificades en tercer grau o llibertat condicional reincidiran. D'altra banda, la criminalitat vinculada a la comissió de delictes amb penes baixes té un enfocament molt més efectista des de les mesures penals alternatives i els treballs en benefici de la comunitat que no pas des del tractament penitenciari, que hauria de quedar reduït als delictes d'etiologia més greu.

A Catalunya, un 42 % del total de persones privades de llibertat es troba en situació de presó provisional a l'espera de judici (1.663) o bé complint penes de presó inferiors a dos anys (1.725), mentre que el percentatge d'interns classificats en tercer grau o llibertat condicional ha patit una davallada en els darrers tres anys que cal revertir (del 31,5 % al 25 %). Aquesta dada s'accentua amb la població estrangera, que malgrat cometre delictes vinculats a penes menys greus que la

població nacional (4,8 anys enfront dels 7 anys) accedeixen a progressions de grau en menor proporció (13,5 % enfront del 21,5 %).

Prenent com a base tota aquesta evidència científica, la present Estratègia té per objectiu fomentar l'obertalitat del sistema d'execució penal català en dues grans línies: d'una banda, posar noves eines a disposició dels òrgans judicials que han de valorar l'ingrés penitenciari d'un ciutadà amb l'objectiu d'aprofundir en l'aplicació de mesures alternatives a la presó; i de l'altra, reforçar els mecanismes de progressió de grau i reinserció social als centres penitenciaris del país, potenciant el medi obert com una mesura normal i habitual de compliment de la pena. Tot i que no és l'objectiu central d'aquesta política pública, també cal dir que la reducció de l'internament té com a efecte reflex positiu un estalvi de recursos públics més gran.

L'Estratègia, que ha estat elaborada de forma participada entre diferents departaments de la Generalitat de Catalunya,¹ especialistes acadèmics i professionals, entitats socials i operadors jurídics, consta de quinze mesures agrupades en tres grans blocs. El primer bloc aborda diverses actuacions destinades a contenir internaments innecessaris per la via de la intervenció comunitària. El segon bloc reforça el principi de proporcionalitat i el de l'ingrés a presó com a *ultima ratio* del sistema penal. Per acabar, el darrer bloc reforça els mecanismes d'aprenentatge i de reinserció dins dels centres penitenciaris.

1. Vegeu l'annex. El Departament de Justícia, Drets i Memòria vol agrair la col·laboració desinteressada i les aportacions fetes als professors Daniel Varona Gómez, Gema Varona Martínez, José Ángel Brandariz, Cristina Güerri Ferrández i Eduardo Santos Itoiz, així com als magistrats Carme Guil Roman, Adolfo Garcia Morales i Víctor Correas Sitjes, entre d'altres. D'igual manera, cal fer extensiu l'agraïment al professor Iñaki Rivera Beiras, director de l'Observatori del Sistema Penal i Drets Humans de la Universitat de Barcelona (OSPDH), a Encarna Orduna Pardo, presidenta sortint del Consell dels Il·lustres Col·legis de l'Advocacia de Catalunya (CICAC) i a les entitats que formen part de la taula de participació social. Totes les aportacions han estat fetes de manera individual, com a experts en la matèria i en els seus respectius sectors professionals.

PRIMER BLOC.

INTERVENCIÓ COMUNITÀRIA PER CONTENIR INTERNAMENTS INNECESSARIS

Mesura 1. Impuls del medi obert i derivació a la comunitat

L'evidència empírica ens demostra que existeix una forta relació entre medi obert i reinserció. Així doncs, és un objectiu estratègic d'aquest àmbit avançar l'acostament de la persona a l'exterior, incrementant els permisos de sortida, la classificació en graus de règim obert i la potenciació de la llibertat condicional, segons cada cas. En aquest sentit, es preveu incidir en una triple direcció:

Impuls de les classificacions en tercer grau del tractament

La Generalitat de Catalunya s'ha fixat l'objectiu de recuperar a mitjà termini un percentatge del 30 % de persones classificades en tercer grau. Així doncs, des de la Direcció General d'Afers Penitenciaris es traslladaran criteris de progressió penitenciària als equips de tractament dels diferents centres, que són els qui decideixen sobre la progressió de grau de les persones internes, focalitzats en tres eixos de valoració: compliment dels requisits mínims legals previstos a la Llei general penitenciària i el Codi Penal (també per a classificacions inicials); ponderació d'un risc baix de reincidència i compliment dels objectius del programa individualitzat de tractament. La Direcció General d'Afers Penitenciaris del Departament supervisarà els acords presos a les juntes de tractament a fi i efecte d'assegurar aquest impuls de les classificacions en tercer grau.

Avançament de les eines progressives d'acostament a l'exterior

L'any 2020 la pandèmia de la COVID-19 va obligar a restringir radicalment els permisos de sortida en segon o tercer grau i les sortides programades per evidents raons de salut pública. Malauradament, tres anys després el percentatge de concessió de permisos previ a la pandèmia (34,98 % l'any 2019) no s'ha recuperat (29,45 % l'any 2023). Convé doncs treballar per recuperar les dades de sortides de permís i que aquestes s'avancin en el temps, circumstància que al seu torn repercuteix en la possibilitat d'avançar la progressió cap al tercer grau de tractament.

Increment del nombre de recursos externs que permetin donar contingut al programa individualitzat de tractament (PIT) i acostar les persones a la comunitat

Es desenvoluparan les actuacions següents:

- Increment del nombre de places a unitats dependents per poder complir l'acostament dels tercers graus als domicilis. S'habilitaran un total de 52 noves places, i es passarà de 309 a 361 places, i en una de les unitats dependents s'incorporarà una zona específica per a joves.
- Increment de 91 a 101 places en els recursos residencials amb la finalitat d'acollir persones sense domicili i persones amb especial atenció educativa. Aquest punt implica l'atenció residencial als col·lectius més vulnerables, com ara les persones amb discapacitat intel·lectual. També augmenta la dotació per a dones.

- Impuls del suport a la comunitat en el procés previ a l'excrceració i acompanyament posterior. S'enfortiran les actuacions i els programes que desenvolupen entitats col·laboradores i de voluntariat com ara, per exemple, el servei d'acompanyament penitenciari.

Mesura 2. Impuls de la derivació als equips de justícia restaurativa en fase prèvia a l'execució de la pena

La legislació penal permet que un jutge o jutgessa condicioni la suspensió de l'execució d'una pena de presó al compliment dels acords pactats en mediació o als deures que el tribunal estimi convenients per a la rehabilitació social del penat –elements que inclouen la justícia restaurativa com un mecanisme on les parts afectades acorden la forma d'abordar les conseqüències del delicte, amb un enfocament centrat en la reparació de la víctima.

Tenint en compte la legislació vigent, doncs, es reforçaran els equips de justícia restaurativa, així com la interlocució entre el Departament i els operadors jurídics, per intensificar la derivació dels casos a justícia restaurativa abans que s'executi la pena privativa de llibertat, i com a mesura per evitar-la. Tant el Ministeri Fiscal com qualsevol de les parts pot sol·licitar al tribunal aquesta derivació i, en cas que les parts arribessin a un acord, el jutge o jutgessa podria suspendre l'execució de la pena condicionada al compliment dels acords pactats. A través d'aquesta via, doncs, la víctima obtindria la reparació desitjada i el victimari evitaria l'entrada a la presó sempre que complís allò pactat.

Mesura 3. Impuls a l'obtenció de documentació de les persones internes estrangeres (en situació de presó preventiva o en règim de compliment)

Les dades del Departament de Justícia, Drets i Memòria evidencien que la població estrangera compleix condemnes més baixes que la nacional –una mitjana de 4,8 anys de presó enfront dels 7 anys de persones espanyoles– però, en canvi, accedeixen al règim obert i als permisos en una proporció substancialment inferior: només un 13,5 % de persones estrangeres accedeixen al règim obert –21,5 % en el cas de nacionals– i només 345 de cada mil gaudeixen de permisos –enfront dels 614 de la població nacional.

Tot i que hi ha altres variables en joc, s'ha detectat que algunes persones estrangeres ingressen als centres penitenciaris sense cap tipus de documentació que els identifiqui, i resten en aquesta situació durant bona part del temps de compliment de la pena. Això fa que sigui impossible classificar-los en tercer grau malgrat que compleixin els requisits per accedir-hi, fet que comporta una limitació evident del seu procés de reinserció i una injustificada i innecessària necessitat de reclusió que no compta amb cap impediment legal.

S'ha pogut constatar que, a més, en un elevat nombre de casos aquestes persones han estat en situació de presó preventiva a l'espera de judici, temps que s'hagués pogut aprofitar per obtenir la documentació identificativa i facilitar-la a l'Administració. Abordar aquesta problemàtica (juntament amb altres mesures que s'exposen al document) acabaria amb la paradoxa de les persones internes nascudes fora del país: condemnes més baixes, compliment en internament més alt. L'impacte d'una correcta gestió d'aquesta matèria com a part de l'exercici de defensa per part de l'advocacia redundaria en un increment del nombre de classificacions inicials en tercer grau –o bé de més progressions quan l'intern o interna assolís els requisits per obtenir-lo.

Per dur a terme aquesta tasca es comptarà amb el Consell de l'Advocacia Catalana (CICAC). La capillaritat i capacitat de coordinació del CICAC amb la resta de col·legis de l'advocacia de Catalunya permetrà impulsar entre els seus col·legiats una formació sobre aquesta matèria per tal d'ajudar a fer efectiva una correcta recopilació de la documentació. En col·laboració amb la Generalitat de Catalunya, doncs, s'impulsarà aquesta formació i s'exploraran les vies per tal que el dret de defensa inclogui l'adquisició i la gestió de la documentació identificativa de les persones estrangeres.

SEGON BLOC.

REFORÇ DEL PRINCIPI *D'ULTIMA RATIO* EN L'INGRÉS PENITENCIARI

Mesura 4. Pla pilot per assessorar les instàncies judicials davant la presa de decisions respecte a les suspensions ordinàries i extraordinàries de la pena de presó

A Catalunya hi ha 1.725 persones primàries penitenciàries condemnades a presó amb menys de dos anys de pena sobre una població penitenciària total de 8.000 interns aproximadament. Malgrat que les penes privatives de llibertat de menys de dos anys en reus primaris –és a dir, aquells que han delinquit per primera vegada– se solen suspendre judicialment; en altres casos això no és així i el percentatge de denegacions s'incrementa substancialment quan el penat compta amb antecedents penals. El jutge o jutgessa ha de valorar les circumstàncies de la persona, la naturalesa del fet i l'esforç per reparar el dany per poder prendre la decisió sobre si suspèn o no la pena de presó.

Per poder prendre aquesta decisió, la Generalitat de Catalunya posa al servei dels òrgans judicials els equips d'assessorament tècnic penal (EATP). Aquests equips, formats per professionals del treball social i de la psicologia, tenen la finalitat d'informar els òrgans judicials de les característiques psicosocials dels encausats, les víctimes i els penats en processos penals. Amb aquesta informació, els jutges i magistrats poden prendre decisions més ajustades a la realitat dels implicats en els processos penals. D'entre les seves funcions més concretes, els EATP assessoren els òrgans judicials sobre formes suspensives de l'execució de les penes privatives de llibertat, és a dir, informen sobre si és pertinent suspendre o no la pena de presó en els casos concrets que se'ls deriva. Els informes dels EATP, però, no es fan d'ofici; sinó a petició de l'òrgan judicial.

Malgrat que els informes dels EATP lliurats en matèria de víctimes i testimonis van ser un total de 1.132 l'any 2022, només van emetre 78 informes relacionats amb l'execució de les penes privatives de llibertat. Això indica que, tot i que la Generalitat ofereix aquest servei als jutges i jutgesses, les peticions per part dels òrgans judicials sobre aquest tema són ínfimes. En aquest sentit, s'impulsarà una prova pilot on dos tècnics dels EATP estaran adscrits a un jutjat d'executòries o secció penal encara per determinar perquè, exclusivament i per encàrrec de l'òrgan judicial, puguin valorar respecte de la conveniència o no d'executar penes privatives de llibertat.

La finalitat d'aquesta prova pilot és avaluar la relació entre la proximitat dels equips dels EATP i l'òrgan judicial en relació amb la concessió o denegació de suspensions extraordinàries de l'execució de la pena privativa de llibertat. En termes de resultats de política pública, es pretén evitar l'entrada a la presó d'aquelles persones primàries, amb penes de menys de dos anys, que per les seves circumstàncies personals no haurien d'ingressar en un centre penitenciari. A mitjà i llarg termini, aquesta línia de treball reduiria l'elevat nombre de persones primàries penitenciàries que poblen avui les presons catalanes.

Mesura 5. Pla pilot per mino­rar l'adopció de mesures cautelars restrictives de llibertat (presó preventiva) a través d'alternatives de caràcter tecnològic com les polseres electròniques, conegudes com a *front door*

La presó provisional com a mesura cautelar –mentre s'espera el judici– només pot decretar-se davant del risc de fuga, de reincidència o de destrucció de proves per part de la persona investigada. Tant la legislació espanyola com les recomanacions internacionals² estableixen, però, que l'ús de la presó provisional ha de tenir la condició d'*ultima ratio* i que cal articular alternatives efectives a la reclusió. En aquest context, l'ús de polseres electròniques pot ser un mecanisme que eviti efectivament el risc de fuga alhora que doni compliment al mandat d'evitar l'encarcerament a menys que sigui estrictament necessari. Països com Portugal, França o Bèlgica fa anys que han implantat sistemes de caràcter tecnològic que van en aquesta línia.

En aquest sentit, la prova pilot s'implantarà a dos o més partits judicials encara per determinar, i s'acompanyarà d'un estudi d'avaluació que permetrà valorar l'eficiència de la implementació i detectar biaixos en l'aplicació –l'anomenat efecte *net-widening*. En cas que la prova tingués èxit, es treballaria per estendre aquesta experiència al conjunt del sistema judicial de Catalunya. L'ús d'aquestes polseres, per tant, reforçaria els drets processals de les persones investigades (no només el de presumpció d'innocència, també el del dret a la defensa, que compta amb evidents limitacions pràctiques quan una persona es troba privada de llibertat), i contribuiria a reduir la població penitenciària a l'espera de judici.

Mesura 6. Millora del sistema de compareixences penals *apud acta*. Nou mòdul de l'e-justícia.cat per a la gestió i control

És habitual que, mentre es desenvolupa el procediment penal, a moltes persones investigades pel delictes se'ls imposi com a mesura cautelar l'obligació de comparèixer diversos dies davant del jutjat. A aquestes compareixences, se les anomena *apud acta*, i tenen per objectiu que la persona investigada es trobi a disposició de l'autoritat judicial i no intenti sostreure's de l'acció de la justícia. El problema d'aquests controls és que es fan, actualment, de forma manual i rudimentària: les persones investigades acostumen a comparèixer al jutjat de guàrdia amb la interlocutòria de llibertat, s'identifiquen i els posen un segell.

Idealment, si no es fa davant del mateix jutjat i funcionari que tramita la causa, la compareixença s'hauria de posar en coneixement de l'òrgan competent. A més distància i càrrega de treball, més difícil és fer-ne un seguiment fidedigne i actualitzat. El document signat s'envia per correu ordinari o per valisa al jutjat que va acordar la mesura. Si la persona investigada no assisteix a la

2. Sense anar més lluny, la recent Recomanació (UE) 2023/681 de data 8 de desembre de 2022 sobre els drets processals dels sospitosos i acusats sotmesos a presó preventiva i sobre les condicions materials de detenció prescriu en els articles 14, 15 i 16, entre d'altres, que: "Els estats membres haurien d'imposar la presó preventiva només quan sigui estrictament necessària i com a mesura d'últim recurs, i haurien de tenir en compte les circumstàncies específiques de cada cas individual. Amb aquesta finalitat, els estats membres haurien d'aplicar mesures alternatives sempre que sigui possible".

firma al jutjat d'instrucció competent sinó al més pròxim al seu domicili, propicia, en cas de dubte, un ús excessiu de la presó provisional per tal d'assegurar la seva presència durant la tramitació del procediment.

Per tal de solucionar aquesta problemàtica, a partir de la primavera d'enguany està prevista la construcció d'un nou sistema d'informació per al control de les compareixences *apud acta* amb l'objectiu de millorar-ne la seguretat i fiabilitat, circumstància que, al seu torn, en fomentará la imposició en detriment d'altres mesures cautelars més restrictives, com ara la presó provisional. El control es realitzaria mitjançant un sistema biomètric. Aquestes *apud acta* es podran verificar davant del mateix òrgan judicial que va acordar la mesura o a qualsevol deganat, servei comú processal general, oficina de presentacions o jutjat de guàrdia de la resta del territori.

Mesura 7. Modificació del procediment i dels requisits objectius del Protocol per a l'ingrés i classificació en centres penitenciaris oberts (CIMO)

La legislació vigent preveu que la pena privativa de llibertat es pugui complir en diferents règims de vida corresponents als tres graus de classificació. Això vol dir que, si la persona compleix els criteris corresponents, el penat o penada pugui ser classificada directament en tercer grau en el moment de l'inici del compliment de la pena. Amb aquest objectiu, l'any 2020 va entrar en vigor als centres penitenciaris de Catalunya el Protocol per a l'ingrés i classificació en centres penitenciaris oberts (CIMO). El Protocol CIMO s'ha demostrat com un model pioner a l'estat que facilita la reinserció de les persones condemnades a penes privatives de llibertat i limita l'impacte negatiu que pogués tenir el compliment ordinari de la pena imposada.

Transcorreguts gairebé tres anys des de la seva implementació, es considera oportuna la modificació de determinats aspectes procedimentals, en particular i principalment l'obertura de diversos requisits objectius excloents que es preveuen per poder accedir a valorar la classificació en un centre obert i que fins ara actuaven com a filtre. Aquesta mesura persegueix que pugui haver-hi més persones classificades inicialment en tercer grau, i es milloren així els seus processos de reinserció amb un impacte positiu sobre la cohesió social i la seguretat ciutadana del conjunt de la societat.

TERCER BLOC.

REFORÇ DELS ESPAIS DE REINSECCIÓ DINS DELS CENTRES PENITENCIARIS

Mesura 8. Impuls de la justícia restaurativa realitzada durant l'execució de la pena privativa de llibertat

Aquesta mesura cerca que la participació en processos de justícia restaurativa realitzada durant l'execució de la pena privativa de llibertat (en aquells casos on l'ingrés al centre penitenciari sigui inevitable) pugui ser valorada positivament per part del jutge de vigilància penitenciària en la concessió de la llibertat condicional del penat. Segons la legislació vigent, el jutge o jutgessa ha de valorar la conducta del reu a efectes de validar la seva progressió penitenciària. La justícia restaurativa, com a instrument per abordar el conflicte i per dur a terme l'objectiu de reparació a la víctima, es presenta com un element conductual clau a tal efecte.

Durant l'any 2023 (de gener a agost) s'han realitzat un total de 14 processos de justícia restaurativa dins de les presons catalanes. Hi ha, doncs, molt de camí per recórrer en aquest àmbit. Enguany s'impulsarà un pla pilot d'universalització de la justícia restaurativa al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre amb la intenció que el servei es presti en totes les fases del procés penal: presentència, fase d'enjudiciament i fase d'execució. A tal efecte, es reforçaran els equips actuals i s'implantarà el programa al Centre Penitenciari Mas d'Enric i al Centre Obert de Tarragona, amb la incorporació de 12 professionals (8 a Serveis Penitenciaris i 4 a Serveis a la Comunitat) amb una estimació de 440.000 euros.

Mesura 9. Reduir casos d'interns multireincidentes per delictes vinculats a la seguretat viària

Les conduccions sense permís de circulació són un supòsit recurrent de multireincidència que, en alguns casos, acaba amb l'ingrés a presó per complir una pena privativa de llibertat de molt curta durada. Amb caràcter general i per evidents raons de proporcionalitat, els tribunals acostumen a imposar penes de multa o de treballs en benefici de la comunitat. El problema rau en el fet que la imposició d'aquestes penes, en determinats casos, no té la funció preventiva esperada, de manera que el penat segueix conduint sense carnet i acaba entrant a presó després d'haver reincidit múltiples vegades.

Per tal d'evitar una futura reincidència i un nou ingrés, s'impulsen aquí dues actuacions concretes: d'una banda, el programa individualitzat de tractament de l'intern (PIT) en supòsits com els que ens ocupen podria incloure la preparació per a l'examen teòric del permís de circulació, que es podria fer, fins i tot, mentre durés l'internament. D'altra banda, si durant l'internament ja s'hagués aprovat l'examen teòric del permís de circulació i la persona interna no estigués classificada en tercer grau, l'inici de les pràctiques es podria justificar com un programa específic de tractament que, per raons evidents, no es pot fer dins del centre penitenciari. Per tant, es donarien permisos perquè la persona pogués realitzar les pràctiques de conducció.

En aquest sentit, el passat mes d'agost de 2023 es va subscriure un conveni amb la Federació d'Autoescoles de Catalunya que té per objecte oferir a les persones internes que ho vulguin i tinguin una situació penal que ho permeti formar-se per obtenir el permís de conduir. Destaca

l'establiment de preus especials tant en la formació pràctica com en els materials per a la formació teòrica.

Mesura 10. Execució de les mesures penals alternatives (MPA) dins dels centres penitenciaris per tal de reduir temps d'internament i facilitar la reinserció

Les mesures penals alternatives o MPA són una resposta menys aflictiva que les penes privatives de llibertat per la comissió d'una falta o d'un delictes lleus. Impliquen la substitució de la pena de presó per una mesura que, en la majoria dels casos, consisteix a realitzar una activitat que comporta un benefici per a la comunitat. La problemàtica aquí se centra en aquelles persones privades de llibertat que també estan pendents de complir una MPA. La legislació estableix que els responsables de dos o més delictes se'ls ha d'imposar un compliment simultani de les penes sempre que sigui possible, com ho seria en aquests casos.

Actualment als centres penitenciaris de Catalunya hi ha un miler de persones pendents de compliment de MPA –comptant les que es troben en situació de presó preventiva. Per tal que aquestes puguin complir les MPA dins de la presó, s'incorporaran 12 professionals durant l'any 2024 per donar sortida anual a uns 700 casos. Això permetrà que les persones privades de llibertat puguin dedicar-se plenament a la reinserció un cop surtin de la presó. També optimitzarà els recursos públics en termes de procés de rehabilitació i reducció de la reincidència delictiva.

Mesura 11. Clarificació de la situació en què restaran les persones internes afectades per l'efecte suspensiu dels recursos interposats pel Ministeri Fiscal contra la progressió a tercer grau de classificació penitenciària

Malgrat que és la junta de tractament penitenciària qui decideix inicialment sobre la progressió de grau d'un intern o interna, el Ministeri Fiscal pot recórrer la decisió davant l'òrgan jurisdiccional que va imposar la condemna, que té funcions de revisió. La jurisprudència recent ha establert que la progressió de grau acordada per l'administració penitenciària queda suspesa si és recorreguda pel Ministeri Fiscal fins a la resolució de l'òrgan jurisdiccional. En conseqüència, qualsevol progressió de grau o classificació d'un intern que suposi la seva excarceració queda en suspens, diferint l'inici del règim de vida semiobert de la persona afectada, que es pot allargar diverses setmanes. Aquesta situació d'incertesa comporta una evident afectació negativa sobre el procés de reinserció de l'intern, que a més no pot comptar amb una resposta certa per part dels professionals del centre penitenciari.

Per tal de minorar l'impacte d'aquesta interpretació jurisprudencial, la Direcció General d'Afers Penitenciaris, de comú acord amb la Fiscalia Superior de Catalunya, ha dictat una Instrucció on s'estableix un circuit de comunicació entre els centres penitenciaris i la Fiscalia de Vigilància Penitenciària de Catalunya que permeti avançar quines resolucions seran recorregudes i quines no en un termini màxim de cinc dies des de l'acord de classificació, de manera que, coneixent la voluntat de no recórrer en aquest termini, es podria executar immediatament l'acord de classificació.

Mesura 12. Els interns preventius que estiguin seguint un tractament de deshabitació dins del centre penitenciari podran continuar el tractament fora amb la deguda acreditació

La legislació vigent (art. 80.5 del CP) permet suspendre l'execució de penes privatives de llibertat de fins a cinc anys de presó sempre que concorrin dos requisits: d'una banda, que s'acrediti que el delictes es va cometre com a conseqüència de la dependència de substàncies estupefaents; i de l'altra, que se certifiqui que la persona condemnada està deshabitada o està sotmesa a un tractament de deshabitació. El problema rau en aquells supòsits on el jutge o jutgessa decreta la presó provisional mentre s'espera el judici, fet que impedeix que la persona pugui accedir a un centre acreditat per sotmetre's a un procés de deshabitació.

Els centres penitenciaris, però, tracten també aquelles situacions relatives a l'addició de les persones internes des d'un punt de vista de millora de la salut, de la seguretat, de la rehabilitació i de la reinserció. Per tant, caldria entendre que el tractament de les addiccions que aquestes fan a dins de les presons és homologable al que fan els centres acreditats –els departaments de Justícia, Drets i Memòria i de Salut treballen de manera conjunta en un model integral d'atenció a les addiccions en els centres i serveis penitenciaris.

En aquest sentit, per tal de dotar de més seguretat jurídica i facilitar la concessió d'aquests tipus de suspensions de penes privatives de llibertat, s'elaborarà un protocol d'actuació entre els departaments de Justícia i Salut de la Generalitat de Catalunya. Aquest protocol garantirà que les actuacions que es facin amb les persones privades de llibertat als centres penitenciaris tindran l'acreditació pertinent als efectes de deshabitació. En cas que es conclouï que el condemnat no es troba deshabituat, es donarà trasllat de la situació a la defensa per tal que acrediti la inscripció en un centre degudament homologat a fi de continuar el tractament de deshabitació iniciat dins del centre penitenciari.

Mesura 13. Projecte “Viu en digital!”

La vessant digital és un aspecte d'innegable potencialitat en la reinserció de les persones preses i afecta transversalment matèries com l'àmbit social, familiar, educatiu o laboral. Considerem que una persona privada de llibertat, sense accés a la tecnologia entesa com a eina intuïtiva per relacionar-se amb les persones i amb l'Administració mateixa, per formar-se i informar-se i per poder cercar activament una feina, serà analfabeta digital un cop estigui en llibertat, i veurà limitades enormement les possibilitats d'una reinserció efectiva. Aquest projecte es coordina amb la resta de projectes educatius d'àmbit comunitari.

El “Viu en digital!” s'integrarà en un nou sistema d'informació d'execució penal (SIEP) que incorporarà palanques tecnològiques com ara l'expedient electrònic o la realització i el seguiment de tràmits administratius. Quan el SIEP sigui una realitat, la interacció directa i l'autoservei de les persones privades de llibertat amb l'Administració serà encara més eficient. Tot plegat contribuirà a accelerar i millorar els processos de reinserció.

Mesura 14. Intensificar les atribucions de la Taula de Participació Social com a agent de resocialització de les persones internes

La Taula de Participació Social, creada l'any 2005, és un òrgan consultiu i de relació amb les entitats col·laboradores i de voluntariat que treballen en els processos de reinserció social. Totes elles formen part del teixit associatiu consolidat del país, sòlid i de gran tradició a Catalunya. Les persones compromeses en l'acció col·lectiva a partir de la implicació en associacions d'índole diversa, amb la seva actuació voluntària, lliure i compromesa, contribueixen a la millora constant de les condicions de vida, entesa en tots els seus àmbits, entre les quals s'inclou l'execució penal mateixa.

Pel seu paper clau en els processos de resocialització de les persones privades de llibertat, es revisarà l'ordre existent per tal d'incorporar de manera àmplia tots els àmbits de l'execució penal que són competència del Departament de Justícia, Drets i Memòria: l'àmbit penitenciari, l'àmbit de les mesures penals alternatives, l'àmbit de la justícia juvenil i l'àmbit d'atenció a les víctimes i de justícia restaurativa. Així mateix, s'ampliarà l'àmbit d'actuació de les taules de participació social de segon nivell en l'àmbit territorial, amb la finalitat de compartir coneixements entre els diferents sectors de l'execució penal i les seves entitats col·laboradores i de voluntariat.

Finalment, s'incorporarà la figura de coordinador o coordinadora de la Taula de Participació Social, com a figura d'enllaç entre l'Administració i les entitats col·laboradores i de voluntariat, en la mesura que assumeix tasques de secretaria i facilita el desenvolupament de la Taula de Participació Social, vetlla per la participació activa de totes les parts, redacta documents i informes i fa un seguiment dels acords adoptats.

Mesura 15. Eina de cribratge per detectar situacions de tràfic d'éssers humans per a la criminalitat forçada

Segons diversos estudis, algunes de les persones privades de llibertat a Catalunya –moltes d'aquestes persones són dones– han estat víctimes de situacions de tràfic d'éssers humans (TEH) per a la criminalitat forçada, és a dir, s'han vist obligades o coaccionades a delinquir. A tall d'exemple, un estudi de la Universitat de Lleida de l'any 2012 sobre una mostra de 45 internes va identificar vuit dones que van ser utilitzades com a *mules* i dues altres que van ser coaccionades per cometre delictes patrimonials. La legislació vigent estableix que les víctimes de tràfic d'éssers humans quedaran exemptes de la pena sempre que se n'acrediti la situació i que existeixi una adequada proporcionalitat entre aquesta situació i el crim perpetrat.

El problema, però, és que aquestes persones rarament són detectades pel nostre sistema policial o judicial i acaben complint condemna als centres penitenciaris. Per tal de revertir aquesta problemàtica, la Generalitat de Catalunya implantarà una eina de cribratge de detecció d'indicadors de sospita de ser víctima de tràfic d'éssers humans per criminalitat forçada. Aquesta eina podrà utilitzar-se en totes les fases del procés penal, incloent-hi la d'execució de la pena en un centre penitenciari.

La identificació com a víctima de TEH reconeix un seguit de drets que poden facilitar el gaudi de permisos, la classificació en tercer grau i la concessió de la llibertat condicional. Un factor clau és l'accés a la regularització administrativa, i, en cas de ser dona, l'accés als serveis d'atenció i reparació i als drets que reconeix la legislació sobre l'erradicació de la violència masclista. Finalment, la identificació pot donar lloc, eventualment, a iniciar un procediment penal contra les

persones responsables del delict i a activar els mecanismes processals previstos per a la revisió de la condemna, fins i tot si aquesta persona està dins d'un centre penitenciari.

CALENDARI I RESPONSABILITAT D'IMPLEMENTACIÓ

Mesura	Calendari d'acció	Unitat responsable del Departament de Justícia, Drets i Memòria	Col·laboració
Primer bloc. Intervenció comunitària per contenir internaments innecessaris			
Mesura 1. Impuls del medi obert i la derivació a la comunitat	2024	Subdirecció General de Programes de Rehabilitació i Sanitat	Departament de Drets Socials Departament de Territori Departament d'Empresa i Treball Entitats del Tercer Sector
Mesura 2. Impuls de la derivació als equips de justícia restaurativa en fase prèvia a l'execució de la pena	2024 Estratègia de justícia restaurativa 2030 Pilot Tarragona i Terres de l'Ebre	Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat	Judicatura, magistratura, fiscalia i advocacia
Mesura 3. Impuls a l'obtenció de documentació de les persones internes estrangeres (en situació de presó preventiva o en règim de compliment)	2024 Conveni	Direcció General d'Afers Penitenciaris	CICAC
Segon bloc. Reforç del principi d'<i>ultima ratio</i> en l'ingrés penitenciari			
Mesura 4. Pilot per assessorar les instàncies judicials davant la presa de decisions respecte a les suspensions ordinàries i extraordinàries de la pena de presó	2025 Pilot EATP	Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat	Judicatura i magistratura
Mesura 5. Pilot per minorar l'adopció de mesures cautelars restrictives de llibertat (presó preventiva) a través d'alternatives de caràcter tecnològic com les polseres electròniques (<i>front door</i>)	2024 Pilot polseres	Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat	Judicatura i magistratura

Mesura	Calendari d'acció	Unitat responsable del Departament de Justícia, Drets i Memòria	Col·laboració
Mesura 6. Millora del sistema de compareixences penals <i>apud acta</i> . Nou mòdul de l'e-justícia.cat per a la gestió i control	2024 Nou mòdul e-justícia	Secretaria per a l'Administració de Justícia	
Mesura 7. Modificació del procediment i dels requisits objectius del Protocol per a l'ingrés i classificació en centres penitenciaris oberts (CIMO)	2024 Modificació CIMO	Direcció General d'Afers Penitenciaris	
Tercer bloc. Reforç dels espais de reinserció dins dels centres penitenciaris			
Mesura 8. Impuls de la justícia restaurativa realitzada durant l'execució de la pena privativa de llibertat	2024 Estratègia de justícia restaurativa 2030 Pilot Tarragona i Terres de l'Ebre	Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat	
Mesura 9. Reduir casos d'interns multireincidentes per delictes vinculats a la seguretat viària	2024 Aplicació del Conveni signat amb FAC	Direcció General d'Afers Penitenciaris	
Mesura 10. Execució de les MPA dins del centres penitenciaris per tal de reduir temps d'internament i millorar la reinserció	2025	Direcció General d'Afers Penitenciaris	
Mesura 11. Clarificació de la situació en què restaran les persones internes afectades per l'efecte suspensiu dels recursos interposats pel Ministeri Fiscal contra la progressió a tercer grau de classificació penitenciària	2024	Direcció General d'Afers Penitenciaris	Fiscalia Superior de Catalunya

Mesura	Calendari d'acció	Unitat responsable del Departament de Justícia, Drets i Memòria	Col·laboració
Mesura 12. Els interns preventius que estiguin seguint un tractament de deshabitació dins del centre penitenciari podran continuar el tractament fora amb la deguda acreditació	2024 Implementació del Conveni	Direcció General d'Afers Penitenciaris	Departament de Salut
Mesura 13. Projecte "Viu en digital!"	2024 Implementació de noves eines	Direcció General d'Afers Penitenciaris	Departament de Drets Socials
Mesura 14. Intensificar les atribucions de la Taula de Participació Social amb una revisió de la regulació	2024 Revisió regulació	Direcció General d'Afers Penitenciaris	
Mesura 15. Eina de cribratge per la detecció de situacions de tràfic d'éssers humans per a la criminalitat forçada	2024 Aplicació recomanacions	Direcció General d'Afers Penitenciaris	Departament d'Igualtat i Feminismes

ANNEX.

PARTICIPANTS EN L'ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA NACIONAL D'OBERTALITAT PENITENCIÀRIA

Departament de Justícia, Drets i Memòria

Gabinet de la Consellera

Josep Maria Torrent i Santamaria, assessor jurídic, coordinador de l'Estratègia nacional d'obertalitat penitenciària

Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil

Maria Teresa Clavaguera Viñals, cap de l'Àrea de Mesures Penals Alternatives

Marta Ferrer Puig, subdirectora general de Reparació i Execució Penal a la Comunitat

Direcció General d'Afers Penitenciaris

Jordi Camps Martí, cap del Servei de Rehabilitació

Meritxell Carbonell Guerrero, coordinadora del Servei de Classificació

Antonio Manuel Jiménez Baena, cap de l'Àrea de Serveis Socials d'Execució Penal

Rosa Maria Martínez Casado, cap del Servei de Medi Obert i Serveis Socials

Carles Soler Vicente, psicòleg de l'Àrea de Serveis Socials Penitenciaris

Gemma Torres Ferrer, subdirectora general de Programes de Rehabilitació i Sanitat

Núria Vilarrubias Casabona, cap del Servei de Classificació

Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada

Paula Arce Becerra, Observatori Català de la Justícia en Violència Masclista

Manel Capdevila Capdevila, cap de l'Àrea d'Investigació i Formació en Execució Penal

Marc Cerón Riera, subdirector general de Formació i Recerca

Altres departaments de la Generalitat

Sònia Andolz Rodríguez, directora general d'Administració de Seguretat. Departament d'Interior

Xavier Godàs Pérez, director general d'Acció Cívica i Comunitària. Departament de Drets Socials

Adam Majó Garriga, director general per a la Promoció i Defensa dels Drets Humans. Departament d'Igualtat i Feminismes

Aina Plaza Tesías, directora general de Planificació en Salut. Departament de Salut

Francesc Sutrias Grau, secretari de Territori, Urbanisme i Agenda Urbana. Departament de Territori

Juan José Torres López, director general del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya. Departament d'Empresa i Treball